

کھل گاس - Crowfoot Grass

Farmer-to-Farmer Conversation on Crowfoot Grass in a PQNK Field

پقنک (PQNK) کے تحت جڑی بوٹیوں کی بہتر سمجھ بوجھ
Crowfoot Grass – کھل گاس
کسان سے کسان کی بات: کھل گاس اور زمین کی صحت

جب بھی کوئی پقنک (PQNK) والا کسان "کھل گاس" کا ذکر کرتا ہے تو لوگ گھبرا جاتے ہیں۔ وہ اسے پھیلتے دیکھتے ہیں اور سمجھتے ہیں کہ یہ ایک مسئلہ ہے۔ لیکن ذرا دھیان سے دیکھیں — یہاں کچھ بھی نقصان نہیں ہو رہا۔ کھل گاس صرف وہاں اگتی ہے جہاں زمین ننگی یا دب گئی ہو؛ یہ زمین کو نرم کرتی ہے اور پھر خود بخود ختم ہو جاتی ہے۔ ہم نے یہ بوٹی نہیں لگائی — یہ قدرتی طور پر پانی کے نالے کے ساتھ نمودار ہوئی ہے۔

کھل گاس - Crowfoot Grass

Farmer-to-Farmer Conversation on Crowfoot Grass in a PQNK Field

ذرا اس جڑوں کی تہہ کو دیکھیں: میں خود اس پر کھڑا ہوں اور یہ کتنا نرم اور اسپنج جیسا ہے، آپ بھی محسوس کر سکتے ہیں۔ تقریباً 5 سے 6 انچ کی زندہ تہہ بن چکی ہے۔

اب فصل کو دیکھیں۔ صرف ایک پودے کو نہیں، پوری باغ کو دیکھیں۔ سب پودے پھل دے رہے ہیں، نئی شاخیں نکال رہے ہیں، اور پھل بالکل صاف ستھرا ہے — نہ کیڑے کے نشان، نہ سکڑاؤ۔ میں نے روایتی طریقے میں کبھی اتنا صحت مند اور بڑا پھل نہیں دیکھا۔

لوگ فکر کرتے ہیں کہ جب ہم کھاد دینا بند کریں گے تو جڑی بوٹیاں خوراک چھین لیں گی، لیکن یہاں تو پودے خوب ترقی کر رہے ہیں۔ کوئی کمی نہیں کیونکہ مٹی کے جراثیم مرے ہوئے جڑوں اور مٹی کے ذرات کو ہی پودے کی خوراک میں بدل رہے ہیں۔ میں نے کھاد کا گودام بند کر دیا ہے — اب کھیت ہی کھاد کی فیکٹری ہے۔

جڑیں زمین کو اندر سے مضبوط کرتی ہیں جیسے سریا کنکریٹ کو۔ ہر قسم کی زمین میں مخصوص جڑوں کی ضرورت ہوتی ہے — فائبرس جڑیں، درمیانی ٹیپ روٹ، گہری ٹیپ روٹ، اور پھیلنے والی جڑیں۔ ان سب کا ساتھ زمین میں توازن اور نمی کو برقرار رکھتا ہے۔

جڑی بوٹیاں دشمن نہیں بلکہ مٹی کی خدمت گار ہیں۔ یہ مٹی کو مضبوط، سانس لینے کے قابل، اور فصل کے لیے زرخیز بناتی ہیں۔ ان کو تلف نہ کریں بلکہ ان کی مدد سے اپنی زمین کو دوبارہ زندہ کریں۔

ہر جڑی بوٹی ایک مخصوص بیماری کی دوا ہے:

- کھل گھاس سطح کی سلائی کرتی ہے

- دھنیا نالیوں کی کھدائی کرتا ہے

- مل کر یہ زمین کو دوبارہ 'سپنج' میں بدل دیتے ہیں جو بارش کو جذب، ہوا کو گزار اور پودے کو زندگی دیتے ہیں۔

جڑوں کو کام کرنے دیں — اور جڑی بوٹیوں کو دشمن نہیں، قدرت کے انجینیئر سمجھیں۔

कहल गस - Crowfoot Grass

Farmer-to-Farmer Conversation on Crowfoot Grass in a PQNK Field

पकनक (PQNK) के तहत खरपतवारों की बेहतर समझ

Crowfoot Grass – खबल घास

किसान से किसान की बात: खबल घास और ज़मीन की सेहत

जब भी कोई पकनक (PQNK) किसान "खबल घास" का ज़िक्र करता है तो लोग घबरा जाते हैं। वे इसे फैलते देखकर सोचते हैं कि यह कोई समस्या है। लेकिन ज़रा ध्यान से देखें — यहाँ कुछ भी नुकसान नहीं हो रहा है।

खबल घास केवल वहाँ उगती है जहाँ मिट्टी खुली या दब गई हो; यह ज़मीन को ढीला करती है और फिर अपने आप चली जाती है। हमने यह घास नहीं बोई — यह प्राकृतिक रूप से पानी के नाले के पास उग आई है।

ज़रा इसकी जड़ों की परत को देखें: मैं खुद इस पर खड़ा हूँ और आप महसूस कर सकते हैं कि यह कितनी मुलायम और स्पंज जैसी है। लगभग 5 से 6 इंच की जीवित परत बन चुकी है। अब फसल को देखें। केवल एक पौधे को नहीं, पूरे बाग़ को देखें। सभी पौधे फल दे रहे हैं, नई शाखाएँ निकाल रहे हैं, और फल बिल्कुल साफ़-सुथरा है — न कीड़ों के निशान, न मुरझाया हुआ। मैंने पारंपरिक तरीक़े में कभी इतना स्वस्थ और बड़ा फल नहीं देखा।

लोग सोचते हैं कि जब हम उर्वरक देना बंद कर देंगे तो घास पोषक तत्व छीन लेगी, लेकिन यहाँ तो पौधे अच्छे से बढ़ रहे हैं। कोई कमी नहीं है क्योंकि मिट्टी के सूक्ष्मजीव मरी हुई जड़ों और कणों को पौधों की खाद में बदल रहे हैं। मैंने उर्वरक का गोदाम बंद कर दिया है — अब खेत ही खाद की फैक्टरी है।

जड़ें ज़मीन को अंदर से मज़बूत करती हैं जैसे सरिया कंक्रीट को। हर प्रकार की मिट्टी में अलग-अलग तरह की जड़ों की ज़रूरत होती है — रेशेदार जड़ें, मध्यम गहराई की, गहरी और फैलने वाली जड़ें। ये सब मिलकर मिट्टी में संतुलन और नमी बनाए रखते हैं।

घासें दुश्मन नहीं बल्कि मिट्टी की सेवा करने वाली हैं। वे मिट्टी को मज़बूत, साँस लेने लायक और फसल के लिए उपजाऊ बनाती हैं। इन्हें नष्ट न करें बल्कि इनके सहारे अपनी ज़मीन को फिर से ज़िंदा करें।

हर घास किसी ना किसी बीमारी की दवा है:

- खबल घास सतह को सिलती है

- धनिया नालियाँ बनाता है

- मिलकर ये ज़मीन को फिर से 'स्पंज' बना देते हैं जो पानी सोखती है, हवा छोड़ती है और पौधों को जीवन देती है।

जड़ों को काम करने दीजिए — और घास को दुश्मन न समझिए, ये आपकी ज़मीन के असली इंजीनियर हैं।